

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum aliqua religio institui possit ad militandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

antem proximi directè pertinet uita actiua, que de-
seruit necessitatibus proximorum. Et sic rex chari-
tate diligitur proximus propter Deum, ita etiã ob-
sequium delatum in proximis redidat in Deum,
secundum illud Matthe. 25. Quod uni ex minimis
meis fecistis, mihi fecistis. Vnde & huiusmodi ob-
sequia proximis facta, in quantum ad Deum refe-
runtur, dicuntur esse sacrificia quedam, secundum
illud ad Hebraeos ult. Beneficentia & communionis
nolite obliuisci: talibus enim hostijs promeretur
Deus. Et quia ad religionem proprie pertinet sacrifici-
um Deo offerre, ut supra habitum est, & cõsequens
est, quod conuenienter religiones quedam ad ope-
ra uitæ actiua ordinentur. Vnde & in collationib.
patrum Abbas Nestorius * distinguens diuersa reli-
gionum studia, dicit. Quidam summam intentionis
suae erga eremi secreta, & cordis, cõstituant puri-
tatem: quidam erga institutionem fratrum & ce-
nobiorum curam: quidam zenodochij, id est, ho-
spitalitatis delectat obsequium.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Dei serui-
tium & famulatus saluatur etiam in operibus uitæ
actiua, quibus aliquis seruit proximo propter Deum,
sicut dictum est, * in quibus etiam saluatur singu-
laritas uitæ nõ quantum ad hoc, quod homo cum
hominibus non conuerteretur, sed quantum ad hoc
quod homo singulariter his intendat, quæ ad di-
uinum obsequium spectant. Et dum religiosi ope-
ribus uitæ actiua insistant intuitu Dei, consequens
est, quod in eis actio ex cõtemplatione diuinorum
deriuetur: unde non priuantur omnino fructu cõ-
templatiuae uitæ.

AD II. dicendum, quod eadem est ratio de mo-
nachis, & omnibus alijs religiosis quantum ad ea
quæ sunt communia omni religioni, puta, quod
totaliter se dedecent diuinis obsequijs, & quod es-
sentialia uota religionis obseruent, & quod a sæcu-
laribus negotijs se abstineant. Sed non oportet simi-
litudinem esse quantum ad alia, quæ sunt propria
monasticæ professioni, quæ specialiter ad uitã con-
templatiuam ordinantur. Vnde in prædicta Decre-
tali, * de postulando, non dicitur simpliciter, quod
sit idem iudicium de canonicis regularibus, quod
de monachis: sed quantum ad supra dicta, scilicet,
quod in forensibus causis officio aduocationis nõ
utantur. Et in Decretali inducta de statu mona-
chorum, postquam premiserat, quod non putan-
tur à consortio monachorum sancti canonici regu-
lares, subditur: * Regulae tamen inferiunt laxiori.
Ex quo patet, quod non ad omnia tenentur, ad
quæ monachi.

AD III. dicendum, quod dupliciter aliquis po-
test esse in sæculo. Vno modo per præsentiam cor-
poralem: alio modo per mentis affectum. Vnde
& discipulis suis Dominus dixit. Ego elegi uos de
mundo. De quibus tamen ad Patrem loquitur di-
cens. In mundo sunt, & ego ad te uenio. Quamuis
ergo * religiosi, qui circa opera uitæ actiua occupan-
tur, sint in sæculo secundum præsentiam corpora-
lem, non tamen sunt in sæculo quantum ad men-
tis affectum: quia in exterioribus occupantur non
quasi quærentes aliquid in mundo, sed solum pro-
pter diuinum obsequium. Utitur enim hoc mun-
do tanquam non utentes, ut dicitur. 1. ad Corint. 7.
Vnde iacob. 1. postquam dictum est, Religio munda
& immaculata est uisitare pupillos & uiduas in
tribulatione, subditur: Et immaculatum se custo-
dire ab hoc sæculo, ut scilicet affectus rebus sæculi
non detineatur.

ARTICVLVS III.
Vtrum aliqua religio ordinari possit
ad militandum.

AD TERTIUM sic proceditur.
Videtur, quod nulla religio
ordinari possit ad militandum.
Omnis enim religio pertinet ad sta-
tum perfectionis: sed ad perfe-
ctionem uitæ Christianæ perti-
net quod Dominus dicit Mat. 5.
Ego dico uobis, nõ resistere ma-
lo: sed si quis percussit te in unã
maxillam, præber ei & alteram,
quod repugnat officio militari.
ergo nulla religio potest institui
ad militandum.

¶ 2. Præterea. Grauior est cõpugnatio
corporaliu præliorum, q̄ concer-
tationes uerborum quæ in aduo-
cationibus fiunt: sed religiosi in-
terdicitur officio aduocationis
uti, ut patet in Decretali, de po-
stulando, supra inducta. * ergo uñ
quod multo minus aliqua reli-
gio possit institui ad militandũ.

¶ 3. Præterea. Status religionis est sta-
tus poenitentia, ut supra dictum
est, * sed poenitentibus, secundum
iura interdicitur militia. dicitur
enim in Decretis de penit. di. 5. *
Contrauõ omnino est ecclesia-
sticis regulis post poenitentia a-
dionem redire ad militiam secu-
larẽ. ergo nulla religio congruẽ
institui potest ad militandũ.

¶ 4. Præterea. Nulla religio institui po-
test ad aliquid iniustũ; sed sicut
Isid. dicit in li. iij. Etymol. * Inustum
bellũ est, qd ex edicto imperiali
gerit. Cũ ergo religiosi sint qdã
priuate persone, uidetur qd non
liceat eis bellum gerere, & ita ad
hoc nõ pot. institui aliqua religio.

SED CONTRA est, qd Aug. dicit
ad Bonifaciu. * Noli estimare ne-
minẽ Deo placere posse q armis
bellicis ministrat. In his. n. erat sã-
ctus David, cui Dominus mag-
num testimonium perhibuit,
sed ad hoc institute sunt religio-
nes, ut homines Deo placeant.
ergo nihil prohibet aliquam re-
ligionem institui ad militandũ.

RESPON. Dicendũ, qd sicut di-
ctũ est, * religio institui pot. non
solũ ad opera uitæ contemplati-
ua, sed et ad opera uitæ actiua,
inquantũ pertinent ad subuen-
tionẽ proximoru & obsequium
Dei, nõ aut inquantũ ptinet ad
aliquid mundanũ tollendũ. Po-
test aut officiu militare ordina-
ri ad subuentionẽ proximoru nõ
solũ quantum ad priuatas perso-
nas, sed et quãtũ ad totius repu-
blicę defensionẽ. Vnde de Iuda
Machabeo. 1. Machab. 3. dicitur,
Secunda secunda S. Thomæ.

Super Quæstio. 288.
Artic. tertium.

¶

IN articulo tertio,
eiusdem quæstio-
nis, dubium occur-
rit ex eo, quod consti-
traria sibi inuicem
apparent quæ discussi
tur in litera de cau-
sa militie. Nam di-
citur, quod propter
nihil mundanum mi-
litandum est a reli-
giosis. & similiter
ad tertium subina-
giatur, quod militia
sæcularis interdicitur
poenitentibus. Et
tamen dicitur, quod
propter salutem pub-
licam, uel pauperum
defensionem religio-
sis licet pugnare.
Constat namque qd
publica salus mun-
danum bonum est.
Et similiter libertas
oppressorum mun-
danum bonum est,
cum utrumque sit
bonum temporale
commune Christianis,
& Paganis. Apud
utroque enim
est salus publica, &
oppressorum defen-
sio.

¶ Præterea. Appella-
tionem sæcularis mili-
tiae aut uesit solum
bellum iniustum, &
hoc non, quia ini-
ustum bellum etiam
non poenitentibus,
interdicitur: aut ali-
quod bellum iustum,
& cum omne bel-
lum iustum ordinetur
ad publicum bo-
num defendendum,
sequitur quod ali-
quod bellum iniustum
est inter poenitentibus,
quod nõ
esset interdictum re-
ligiosis institutis ad
bellum: quia reli-
giosus tales, ut in li-
tera dicitur, possunt
pro publica salute
bellare, poenitentes
autem solum pro di-
uino obsequio. Hoc
autem est inconueni-
ens: quia religio
est status penitentię
eminens, q̄ quicun-
que alius poeni-
tendi modus, ut pa-
teret ex antedictis.

¶ Ad hoc dicitur,
quod p aliquid mun-
danum, hic intelli-
gitur dominium tem-
porale, gloria, ho-
nor, pecunia, & quic-
quid pecunia estima-
bile est. Contra huius-
modi autem mun-
danum distinguitur
diuinum obsequiu,
quod est uirtutis re-
ligionis actus, siue

LI. 18. circa
prin.

Epist. 50. Sc.
habetur in 7.
1. Epistolam.
2. quæ sunt
in li. 2. te. pa-
rã ante me-
dium.

Arti. præc.

¶

¶

N N N 3 hoc

hoc diuinum obsequium praestetur in materia etiam religionis, puta, in recuperatione, aut conseruatione terre sanctae propter Christi reuerentiam, qui ibi corporaliter conuersatus &c. est: siue in materia alterius uirtutis, puta, pietatis, uel misericordiae, uel iustitiae, ut contingit in defensione publicae salutis, & pauperum ac oppressorum. Nulla ergo est controuersia interdicta in litera, sed formalis diuersitas ponitur inter militiam ob aliquid mundanum non ut materiam, sed ut finem: & militiam ob diuinum obsequium in operibus misericordiae, quorum materia est aliquid mundanum, puta, salus reipublicae, uel pauperis releuatio. Hae enim eadem sub militia seculari cadunt, ut sunt quaedam bona temporalia defendenda, & sub militia religiosa, ut sunt materia pietatis & misericordiae, quam religio animus & actus offert Deo militando. Et per hoc patet solutio prima obiecti omnis.

¶ Ad secundam per idem respondetur, quod appellatione militiae secularis uenit militia ordinata ad dominum temporalis, & rei publicae, & huiusmodi mundanorum bonorum defensionem. Et haec fit interdicta poenitentibus, ita & religiosis. Militia autem ob diuinum obsequium uocatur, & est quae opera misericordiae in eisdem quoque materiis Deo offert. Et haec non interdicitur religiosis, neque poenitentibus, ita quod non licet poenitentibus, & religiosis deputatis ad militandum, esse milites stipendarios in quocumque bello iusto, sed in illo tantum quod pietatis & misericordiae, aut religionis causa suscipitur, militare possunt, ut offerant Deo haec ipsa opera misericordiae militando, pro subuentione proximorum suorum ob diuinum intuitum.

quod praebatur praemia Israel fecum laetitia, & dilatauit populo suo gloriam. Ordinari etiam potest ad conseruationem diuini cultus: unde ibidem subditur Iudae dixit. Nos pugnabimus pro animabus nostris, & legibus nostris. & infra 13. dicit Simon. Vos scitis quanta ego & fratres mei, & domus patris mei fecimus pro legibus, & pro sanctis praemia. Unde conuenienter potest institui aliqua religio ad militandum, non quidem propter aliquid mundanum, sed propter defensionem diuini cultus & publicae salutis, uel etiam pauperum, & oppressorum, secundum illud psal. 31. Erupite pauperem, & egenum de manu peccatoris libertate.

Ad primum ergo dicendum, quod aliquis potest non resistere malo dupliciter. Vno modo, condonando propriam iniuriam: & sic potest ad perfectionem pertinere, quando ita fieri expedit ad salutem aliorum. Alio modo, tolerando patienter iniurias aliorum: & hoc ad imperfectionem pertinet, uel etiam ad uitium, si aliquis potest conuenienter iniuriantem resistere. Unde Ambrosius dicit in lib. de offic. * Fortitudo quae per bella tuetur a barbaris patriam, uel domum defendit infirmos, uel a latronibus socios, plena est iustitia, sicut etiam ibidem Dominus dicit. Quae tua sunt, ne repetas. & tamen si aliquis non repeteret ea quae sunt aliorum, si ad eum pertineat, peccaret. Honor enim laudabiliter donat sua, non autem aliena. Et multo minus ea quae sunt Dei, non sunt negligenda: quia ut Chrysostomus dicit super Mat. * Iniurias Dei distimulare, nimis est impium.

Ad secundum dicendum, quod exercere aduocatus officium propter aliquid mundanum, repugnat omni religioni. Non autem si hoc aliquis exerceat secundum dispositionem sui praelati pro monasterio suo, ut in eadem Decretali subditur. * Neque etiam pro defensione pauperum, aut uiduarum. Unde in Decretis distinctione 88. dicitur. † Deceuit sancta Synodus nulli deinceps clericum aut possessiones eoducere, aut secularibus negotiis se permiscere, nisi propter curam pupillorum &c. Et similiter militare pro aliquid mundanum, est omni religioni contrarium, non autem militare pro obsequium Dei.

Ad III. dicendum, quod militia secularis interdicitur poenitentibus: sed militia quae est pro diuinum obsequium, non interdicitur. Sicut patet de his quibus iniungitur ut militent in subsidium terrae sanctae.

bus: sed militia quae est pro diuinum obsequium, imponitur alicui in penitentiam, sicut patet de his quibus iniungitur ut militent in subsidium terrae sanctae.

Ad IIII. dicendum, quod religio non sicut instituitur ad militandum, quod religiosis propria auctoritate licet bella gerere, sed solum auctoritate principum, uel Ecclesiae.

ARTICVLVS IIII.

Utrum aliqua religio possit institui ad praedicandum, uel confessiones audiendum.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod nulla religio possit institui ad praedicandum, uel confessiones audiendum. Dicitur enim 7. q. 1. Monachorum uita subiectionis habet uerbum & discipulatus, non docendi, uel praedicandi, uel pacendi alios: eadem ratio esse uidetur de aliis religionibus: sed praedicare, & confessiones audire est pacere, uel docere alios. non ergo ad hoc aliqua religio potest institui.

¶ 2. Praeterea, ad quod religio instituitur, uidetur esse maxime proprium religionis, ut supra dictum est: sed praedicatio actus non sunt proprii religionum, sed potius praedicatorum. non ergo ad huiusmodi actus potest aliqua religio institui.

¶ 3. Praeterea. Inconueniens uis quod auctoritas praedicandi, & confessiones audiendi in finibus hominum committatur: sed non est certus numerus eorum qui in religione recipiuntur. ergo inconueniens est quod aliqua religio instituitur ad actus praedicatorum.

¶ 4. Praeterea. Praedicatoribus debetur victus a fideiibus Christi, ut patet 1. ad Cor. 9. Si ergo committatur praedicationis officium alicui religioni ad hoc instituta, sequitur quod fideles Christi tendunt ad exhibendum sumptus in finibus personis, quod cedit in magnum eorum grauumen. non ergo debet aliqua religio institui ad huiusmodi actus exercendos.

¶ 5. Praeterea. Institutio Ecclesiae est sequi institutionem Christi: sed Christus primo misit ad praedicandum duodecim apostolos, ut habetur Luc 9. & postea misit septuaginta duos discipulos, ut habetur Luc 10. * ibidem dicit, apostolorum & presbyteri, septuaginta uorum discipulos, & presbyteros parochiales non debent institui ad praedicandum, uel ad confessiones audiendum.

SED CONTRA est, quod collatione, quae fit ad diuersitate religionum loquitur...

Li. 1. ca. 27. post media tom. 1.

Hom. 5. in Math. inter med. & fin. in opere imperfecto to. 3.

Inducta in ar. 2. arg. 2.

In Decretis dist. 88. cap. Deceuit.